אוחז בראש ובגוף ומזה אף כאן אוחז בראש ובגוף ומזה מאי קאמר הכי קאמר מה להלן כשהוא אחוז הראש בגוף מזה אף כאן כשהוא אחוז הראש בגוף מזה אי מה להלן בסימן אחד אף כאן בסימן אחד ת"ל והקריבו ות"ק וכי מאחר דנפקא לן מומלק והקטיר והקריבו למה לי אי לאו והקריבו הוה אמינא מאי כמשפט כמשפט חטאת העוף ואי משום ומלק והקטיר הוה אמינא [א]מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח השתא דכתב רחמנא והקריבו דרוש ביה נמי הא [ב]חטאת בהמה דאינה באה אלא מן החולין מנלן אמר רב חסדא דאמר קרא [1]והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו [ג][א]משלו ולא משל צבור ולא משל מעשר ביום [2]מביום צוותו נפקא [ד]כדי נסבה ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא [ה]דאמר רבה בר בר חנה אר"ש בן לקיש כל מקום שנאמר אצבע או כהונה אינה אלא ימין ואידך כהונה בעיא אצבע לא בעיא כהונה ותנא קמא ורבי אלעזר בר' שמעון ממול העורף מנא להו גמרי מליקה ממליקה: **מתני'** [ג]כשר בתורין פסול בבני יונה כשר בבני יונה פסול בתורין תחלת הציהוב בזה ובזה פסול: **גמ'** ת"ר [ו]תורין גדולים כשרים קטנים פסולים בני יונה קטנים כשרים גדולים פסולין נמצא כשר בתורין פסול בבני יונה כשר בבני יונה פסול בתורין תנו רבנן תורים גדולים ולא קטנים שיכול והלא דין הוא

ומה

אוחז בראש ובגוף ומזה. לאחר מליקה היא הזאה דכתיב בחטאת העוף גבי שמיעת קול (ויקרא ה) והזה מדם החטאת וגו': **מאי קאמר.** דהא אוחז בראש ובגוף משמע שצריך לאוחזן שניהן בתוך כף ידו ולא סגי ליה לאחוז בראש או בגוף ומנלן ליה הא בחטאת: **כשהוא אחוז הראש בגוף.** שמחובר הראש בגוף בשעת הזאה דהא כתיב [שם] ולא יבדיל: **אף כאן כו'.** דע"כ היקישא להכי אתא דהא מול עורף מג"ש נפקא ליה לקמן וכמשפט חטאת בהמה לא אמרינן דהא מעוף סליק: **והקריבו.** דבעי הבדלה במקצת: **והקריבו למה לי.** למלק דלא נימא כמשפט חטאת העוף בסימן אחד דהא אתקש מליקה להקטרה: **ה"א כמשפט חטאת העוף.** דסליק מיניה: **ואי משום ומלק והקטיר.** ההוא הוה מפקינן ליה לדרשא אחרינא דמיניה נפקא לן [א]מליקת עולת העוף למעלה מחוט הסיקרא היא בראש המזבח דאילו מליקת חטאת העוף למטה כדילפינן לה בזבחים (דף סד:) על קיר המזבח [ו]זה קיר התחתון כו' בפרק קדשי קדשים וכיון דמיבעי לן למילתא אחריתא לא אלים למעקר היקישא דכמשפט מההוא דסליק מיניה דאיכא למדרש היקישא דמליקה והקטרה לענין ראש המזבח והיקישא דכמשפט לענין אחיזת ראש וגוף: **השתא דכתיב והקריבו.** על כרחך עקריה מיניה דחילוק לגמרי משמע ליה לתנא קמא דלא תיגמר מיניה כלל ואוקמיה אחטאת בהמה ומהשתא דריש [ב]ומולק והקטיר [ו]דלגמרי איתקש הקטרה למליקה בין לענין ראשו של מזבח בין לענין הראש בעצמו והגוף בעצמו: **משלו ולא משל ציבור.** מתרומת הלשכה: **משלו ולא משל מעשר.** דתרי אשר לו כתובים בפרשה ואפילו לרבי יהודה דאמר [ח]מעשר ממון הדיוט הוא להכי אתא אשר לו למעוטיה. **וביום ובידו הימנית** נמי בפר יום הכפורים כתיב [ויקרא טז] כי ביום הזה יכפר וכתיב ביה אצבע וכהונה והזה באצבעו אל פני וגו' [שם]: **מביום צוותו נפקא.** למה ליה למילפא מחטאת בהמה הא בכולהו קרבנות כתיב ביום צוותו להקריב דמשמע ביום ולא בלילה וכל הקרבנות במשמע: **כל מקום שנאמר אצבע וכהונה.** ומוקמינן בפ"ק דמנחות (דף י.) או אצבע או כהונה וגמר ממצורע עני דכתיב ביה [ויקרא יד] וטבל הכהן אצבעו הימנית ומיניה ילפינן לכל היכא דכתיב כהן או אצבע שתהא עבודה בימין ובעולת נדבה כתיב כהן [שם א] והקריב הכהן: **ואידך.** הא דאוקמינן במנחות או אצבע או כהונה הני מילי לרבנן אבל לרבי שמעון אוקימנא התם דכהונה בעיא אצבע דאע"ג דכתיב כהונה אי לא כתיב בה אצבע לא גמרינן בה ימין ות"ק דלעיל כר"ש סבירא ליה: **ות"ק.** דאמר [כא.] כמשפט חטאת בהמה: **ור"א כר"ש.** דאמר [כא:] כמשפט חטאת העוף ומפיק היקישא לאחיזת ראש וגוף: **מול עורף.** בעולה מנא להו תרתי לא מצי גמרינן מיניה דאי מצטרכא לן היקישא למול עורף תו לא ילפת מיניה אחיזת ראש וגוף דחילוקא דוהקריבו לגמרי ממעט להבדלה בעולה מדין חטאת דהכי משמע חלק הכתוב בעולה ממליקת חטאת והטעינה הבדלה וכל שישנו בשחיטה ישנו בהבדלה: **גמרי מליקה ממליקה.** במה מצינו מה מליקה האמורה בחטאת פירש לך בה הכתוב מול עורף אף כל מליקה אינה אלא ממול עורף: **מתני' בתורין.** לשון משנה: ה"ג במתניתין **תחלת הציהוב בזה ובזה פסול.** תחלת הציהוב כשמתחילין להביא נוצה יפה להוצה סביב לצואר פסולין בזה ובזה [ג]כך מפרש בגמרא [ע"ב] דבבני יונה פסולין משום גודלן ובתורין מפני קוטנן דילאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו: **גמ'** [ט]**תורין גדולים ולא קטנים.** אתורים דקרא קאי: **גדולים ולא קטנים.** לקמיה [שם] מפרש מאי משמע: **שיכול והלא דין הוא.** אי לאו דכתיב תורים הוה ילפינן מדינא דקטנים כשרים:

ומה

ואפילו קודם הזאה פליגי וא"ת לרב חסדא ולרבא ואביי אמאי מוקמי מתניתין דלא כר"א ב"ר שמעון הא לכאורה מתניתין קודם הזאה איירי דומיא דרישא דקתני חטאת העוף כיצד הוא עושה מולק ראשו ממול ערפו ואינו מבדיל ומזה כו' וי"ל דמשמע (א) ליה דמתניתין פוסל בכל ענין אפילו לאחר הזאה משום דקא"ר אלעזר ב"ר שמעון שמעתי שמבדילין ומשמע דקאי אמתניתין ובא לחלוק עליה ור"ת פירש דהא דקאמר רבי שמעון בן אליקים מאי לא יבדיל דקרא אינו צריך להבדיל היינו בשעת מצוי דלדם הוא צריך וכשמבדיל כל שכן [ד]שמוצא דם ובשעת הזאה דוקא קאמר קרא לא יבדיל כלל אבל אשעת מצוי קאמר קרא לא יבדיל אין צריך להבדיל ושבקינן לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה ותרווייהו משתמעי מיניה דמדאפקיה בלשון לאו קדריש דבשעת הזאה לא יבדיל ולאסור אף בשעת מצוי [ה]לא אתא קרא דמוהקריבו (ב) נפקא דחילק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף ולכך י"ל דאתא קרא למימר נמי דבשעת מצוי אם ירצה לא יבדיל והא דקאמר לא שמיע להו דר"ש בן אליקים דמשמע שבא לחלוק על רב חסדא ורבא ואביי היינו משום דלר"ש בן אליקים אין לחוש כשמבדיל אחר הזאה שעושה מעשה עולה בחטאת דמלות חטאת נמי כך היא דקרא אין צריך להבדיל קאמר וא"ת ולרב הונא דאמר משמיה דרב במעילה בפרק חטאת העוף (דף ח:) דמיצוי חטאת העוף לא מעכב אמאי פסלי רבנן כשמבדיל אחר הזאה והא אין כאן מעשה עולה דמתחך בשר בעלמא הוא כדפרישית לעיל ולמאי דפירשתי ניחא דדלמא רב הונא סבר (ג) כרשב"א דפי' קודם הזאה ופליגי קודם הזאה אבל לפירוש ר"ת קשה דאפילו לרשב"א לא פליג אלא לאחר הזאה וליכא למימר דלרבנן דמתניתין דזבחים (דף סד:) מיצוי חטאת העוף מעכב דרב הונא סבר כר"א ברבי שמעון דהא מהדר הש"ס במעילה לאוקמי כל סתמא דמתניתין כוותיה וי"ל דיעמיד מתניתין דקתני הבדיל פסול קודם הזאה ואתי אפילו כר"א ברבי שמעון וסוגיא דזבחים דקאמר מתניתין דלא כרשב"ש אתי כרב אדא בר אהבה דקאמר במעילה דדם מיצוי חטאת העוף מעכב ואיכא רבנן (ד) דפליגי עליה דרשב"ש אפילו לרב הונא דמדקאמר שמעתי שמבדילין משמע דפליגי רבנן עליה וסברי דמיצוי מעכב אבל סתם מתניתין דזבחים אתי שפיר כוותיה כדפירשנו: [י]**ת"ל והקריבו.** מה שפירש בקונטרס דאיפכא ליכא למימר דרבי ישמעאל אקרא דומלק והקטיר סמיך אין נראה דמומלק והקטיר ליכא לאוכוחי מיניה דלא נימא איפכא דהא איצטריך לראשו של מזבח אלא מסברא בעלמא אית ליה לרבי ישמעאל דלמול עורף אקשינהו תדע דלת"ק ורבי אלעזר לא בעו קרא למול עורף אלא ילפינן במה מצינו מליקה ממליקה: **ואידך כהונה בעי אצבע.** בסוף התודה (מנחות פג.) מפני ידו הימנית כדי נסבה ובסוף דם חטאת (זבחים דף נח.) מפני תרווייהו (ה) כי הכא [ל]ונראה דלמ"ד דבר הלמד בג"ש אינו חוזר ומלמד בהיקש נ"ל דכדי נסבה דאצבע [מ]חטאת גופיה יליף בגזרה שוה ממצורע דהיינו ימין [נ]בפ"ק דזבחים (דף יג) ובפ"ק דמנחות (דף י.) ואם כן היכי מצי למילף עולת העוף מחטאת מהיקישא דכמשפט: **נמצא כשר בתורין כו'.** אברייתא דהכא לא שייך למידק האי נמצא למעוטי מאי כדדייק לעיל [ו]אמתניתין דנמצא כשר בשחיטה פסול במליקה דהך ברייתא אמתניתין קיימא לפרושי דתורין גדולים כשרים כו' והדר מסיים נמצא כמו שאמרה משנתינו [י]אבל לעיל לא צריך למתני כלל נמצא דכבר אשמועינן רישא דשחיטה מן הצואר ומליקה מן העורף ואם שינה בזה ובזה פסול: **שיכול והלא דין הוא.** בשום דוכתא ל"ג תרווייהו דשיכול משמע דאי לאו האי קרא לא הוה אמינא הכי אבל והלא דין הוא משמע דבלאו האי קרא היה לו לומר כן: **שיכול ומה בני יונה כו'.** פירוש אי לאו קרא דתורים הייתי מכשיר אפילו קטנים מקל וחומר ואם תאמר ואי לא כתיב קרא דתורים לא הוה ידעינן תורין כלל דכשרים לקרבן ויש לומר דהכי פירושו שיכול אי לאו דאקיש רחמנא תורים לבני יונה דמינה ילפינן בסמוך דתורין קטנים לא אלא היה כתוב תורים רחוק מבני יונה דהשתא היה משמע תורים בין גדולים בין קטנים ואפילו בלא קל וחומר הוה ידעינן אלא דניחא ליה למנקט למילף בקל וחומר אי נמי דהוה מצי למכתב בני יונה ותורים דהשתא לא הוה מקיש תורים לבני יונה דאיכא למימר דקאי נמי בני אתורים ומכל מקום גדולים כשרים מדלא כתוב בהדיא בני יונה ובני תורים והוה אמינא מקל וחומר דכולם כשרים ת"ל תורים דמשמע גדולים דוקא כדמפרש לקמן דומיא דבני יונה:

ומה

עין משפט נר מצוה

קגט א מיי' פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הל"ג:

קס ב ג מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הלכה ג:

◆

שיטה מקובצת

א] דמיניה נפקא לן למליקת עולת העוף דמצותו למעלה: ב] ומהשתא דריש ביה נמי מומלק והקטיר דלגמרי אתקש מליקה להקטרה בין לענין: ג] פסולין בזה ובזה כדמפרש בגמ': ד] וכשמבדיל כ"ש שמתמצה כל הדם ובשעת הזאה דוקא קאמר קרא דלא יבדיל כלל אבל אשעת מצוי בעי למימר קרא: ה] לא אתא קרא דמוהקריבו נפקא דחילק ונ"ב נ"א דמוהקריבו הוה נפיק דחילק: ו] אבל לעיל לא צריך למיתני כלל וכו' עד סוף הדבור. נ"ב שלא נמצא בס"י:

מסורת הש"ס

א) [זבחים סה.], ב) זבחים נח. מנחות פג., ג) יומא ג., ד) [ר"ה ה. וש"נ], ה) (יומא ג.) זבחים כד: נח. מנחות י. ע"ש ודף פג., ו) [ויקרא ה], ז) [ויקרא א], ח) [קידושין נג:], ט) נ"ל תורים, י) שייך לעיל דף כא:, כ) [ועיין תוס' סנהדרין סה. ד"ה ילא], ל) נ"ל לחטאת, מ) [נ"ל בפ"ב דזבחים דף כד:], נ) [דף כ.]

◆

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו

2. אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַייָ בְּמִדְבַּר סִינָי: ויקרא ז לח

◆

הגהות הב"ח

(א) תוד"ה (בד"ה קודם) ואינו וכו' וי"ל דמשמע להו למתני': (ב) בא"ד דמוהקריבו הוה נפקא: (ג) בא"ד דדילמא רב הונא סבר כרשב"א דמוקי פלוגתייהו קודם הזאה אבל לפי' ר"ת כנ"ל ותיבות ופליגי קודם הזאה נמחק: (ד) בא"ד ואיכא רבנן ודאי דפליגי: (ה) תוס' ד"ה ואידך וכו' מפני דתרווייהו כדי נסבא ואי בעית אימא כי הכא ונראה:

◆

מוסף רש"י

כדי נסבה. שלא לצורך (סוטה יט:) מידי דלא אצטריך למתנייה ותנייה כדי (קדושין ה.). **מדרבה בר בר חנה נפקא.** וקסבר או אצבע או כהונה ואין לך בכל אלו שלא נאמר כהן בהקרבתן (זבחים צח.).

◆

רבינו גרשום

ות"ק וכי מאחר דנפקא לן מומלק והקטיר. כלומר מאחר דנפקא לן הבדלה בעולת העוף מומלק והקטיר מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו אף מליקה וכו' כלומר והקריבו למה לי השתא דכתיב והקריבו שדינו מובדל מחטאת העוף דרוש ביה נמי הא מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו אף מליקה כו': ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא. כלומר ובחטאת בהמה כתיב בה כהונה: ואידך כהונה בעיא אצבע. כלומר אע"ג דכתיב כהונה לא נימא יד ימנית עד דכתב אצבע אבל אי כתב אצבע אע"ג דלא כתב כהונה משמע יד ימנית והכא בחטאת בהמה כהונה איכא אצבע ליכא: דלא לישתמיט קרא וליכתוב מן [בני] התורים או מן (בני) היונה וכו' כמה פעמים בתורה [כתיב] מן התורין או מן בני היונה לא לישתמיט קרא פעם א' וליכתוב מן בני התורים או מן היונה. אלא מדכתב מן התורים או מן בני היונה